

Migrace a rozvoj v České republice

Tomáš Jungwirth, Jan Schroth

Tato kapitola je výtahem ze zprávy „Cesta k prosperitě“ publikované na jaře 2019.¹ Cílem zprávy bylo nabídnout aktuální pohled na migrační otázky v České republice v kontextu lidského rozvoje.

Běžným znakem debaty o vztahu migrace a rozvoje je zaměření na souvislost mezi migrací z rozvojových zemí a rozvojem podporovaným státy globálního Severu v těchto zemích. Celá debata se navíc nezřídka omezuje na otázku, jak socioekonomický rozvoj může pomoci předcházet vysídlení/nucené migraci. Rozvojová perspektiva je mnohem méně aplikována na hostitelské země migrantů, přestože většina z nich aktivně láká zahraniční pracovníky, aby zaplnili mezery na jejich trzích práce, protože jim tento typ přistěhovalectví přináší významné socioekonomické benefity.² Následující kapitola se bude spíše než analýzou rozvojových aspektů v zemích původu migrantů pobývajících u nás věnovat tomu, jak migrace přispívá k rozvoji v České republice. Primárně se bude věnovat příspěvkům ze strany cizinců, pouze okrajově také Čechům, kteří odešli do zahraničí a přispívají například zasláním tzv. remitencí.

1. Národní migrační kontext

Od vzniku České republiky rozpadem Československa 1. ledna 1993 prodělaly jak migrační vzorce, tak podoba cizineckých komunit v zemi dynamický vývoj. Nejvýznamnější skutečností je bezmála sedminásobný nárůst počtu cizích státních příslušníků žijících na českém území, ze 78 000 v r. 1993 na 575 000 v polovině roku 2019 (Ministerstvo vnitra 2019). Hlavním zdrojem tohoto trendu je pracovní migrace: v hospodářsky úspěšných letech imigrace narůstala, zatímco v době krize se čísla usazených cizinců krátkodobě snížila. V každém případě zaznamenáváme konstantní nárůst počtu trvale usazených cizinců, který dosáhl 295 125 v červnu 2019 (tj. 51,3 % všech dlouhodobě pobývajících cizinců). Minulé roky pak přinesly stále větší poptávku trhu práce po zaměstnancích a rekordně nízkou nezaměstnanost (Eurostat 2018),³ což vedlo ke zvýšeným snahám zaměstnavatelů přilákat pracovníky ze zahraničí.

V lednu 2018 dosáhl podíl cizinců na obyvatelstvu ČR 5 %. Tím se Česko přiblížilo tradičním imigračním zemím jako je Francie a Nizozemsko a dostalo se do popředí postkomunistických zemí střední a východní Evropy.

Ke konci roku 2018 bylo téměř 60 % cizinců občanů EU (Ministerstvo vnitra 2019). Česká republika je tradičně cílovou zemí velkých komunit Slováků a Ukrajinců (každá přes 100 000 osob). Vzhledem k historické, jazykové a kulturní blízkosti jsou však Slováci zřídka považováni za „skutečné“ cizince. Tyto skupiny jsou následovány přibližně 60 000 Vietnamců, 36 000 Rusů, 22 000

1 Některé údaje byly následně aktualizovány a doplněny v říjnu 2019 Janem Schrothem.

2 Tato skutečnost se odráží i v agendě Globálního fóra pro migraci a rozvoj, viz <https://gfm.org/>.

3 K červnu 2018 byla míra nezaměstnanosti v ČR 2,4 %, nejnižší mezi členskými státy EU.

© PIXABAY.COM

Němců a 21 000 Poláků. V zemi přitom nepobývají žádné významné komunity lidí přicházejících z Blízkého východu či Afriky, které lze vnímat jako klíčové z pohledu evropských migračních politik (žádná jedna země z těchto regionů nemá v ČR více než 1 000 pobývajících státních příslušníků).

56 % cizinců dlouhodobě pobývajících v ČR jsou muži a 44 % ženy (Ministerstvo vnitra 2019). Z demografického hlediska byla převážná většina pobývajících cizinců v produktivním věku 15–64 let a v souhrnu byli cizinci výrazně mladší než občané ČR. Příkladně nejmenším z krátkodobého hlediska tak přistěhovalectví pomáhá zmírnit negativní výhledy rychle stárnoucího obyvatelstva ČR. Například podle demografa Tomáše Fialy (viz Pravec 2017) by se při současných trendech porodnosti a bez imigrace populace ČR smrskla o bezmála 4 miliony osob na 6,6 milionu na konci 21. století. Klímová a Rosková (2017) odhadují, že pro udržení stabilního počtu obyvatel by Česko potřebovalo ročně přijmout 20 000–30 000 cizinců a poslední trendy toto číslo naplňují, nebo dokonce přesahují. Nicméně pro zajištění stability sociálního a penzijního systému pro stárnoucí obyvatelstvo může být ve skutečnosti potřebný ještě vyšší počet každoročně přicházejících cizinců v produktivním věku.

2. Účast cizinců na trhu práce

Vzhledem ke kritickému nedostatku pracovní síly z posledních několika let se přistěhovalectví, a to i skrze zvláštní režimy vstupu a pobytu, stalo nepostradatelným předpokladem udržení hospodářského růstu. Je zjevné, že populistické výroky o „migrantech beroucích lidem práci“ jsou v současném českém kontextu zcela nesmyslné. Vzhledem k tomu, že standardní procedura vedoucí k získání víz a pracovních povolení je dlouhá a komplikovaná, česká vláda provozuje několik zvláštních režimů, skrze něž mohou zaměstnavatelé zaměstnat pracovníky z tzv. třetích zemí v kratším čase, v řádu několika měsíců.⁴

Data OECD pro rok 2016 pracují s celkovým počtem 470 000 zahraničních pracovníků a podni-

⁴ Viz <https://www.mvcr.cz/clanek/kvoty-pro-ekonomickou-migraci-programy-schvalene-vladou-za-ucelem-dosa-zeni-ekonomickeho-prinosu-pro-cr.aspx>

katelů pobývajících v České republice. Toto číslo představovalo bezmála 9 % z celkového počtu 5 387 000 ekonomicky aktivních osob. Od roku 2016 se navíc tento poměr nepochybně dále zvýšil v důsledku přistěhovalectví osob v produktivním věku a stárnutí domácího obyvatelstva.

Počet podnikajících cizinců dosáhl podle statistik ministerstva průmyslu a obchodu na konci roku 2018 téměř 90 000 osob.

Ačkoli na konci roku 2018 žilo v Česku přes 5 % cizinců, jejich podíl na pracovní síle již tvořil 15 % a každý sedmý zaměstnanec byl tedy cizinec. Oficiálně jich pracovalo téměř 570 000. 202 000 pracovníků pocházelo ze třetích zemí (mimo EU), tedy zhruba 40 % z celkového počtu.

Nejčastěji u nás pracovali Slováci (přes 190 tisíc). Z cizinců mimo EU se tradičně jedná nejčastěji o Ukrajince (přes 120 tisíc). Dále se jednalo především o Poláky a Rumuny (přes 44 tisíc z každé země), Bulhary (přes 34 tisíc). Ze zemí mimo EU to byli dále Rusové (téměř 15 tisíc) a Vietnamci (přes 12 tisíc).

Účast cizinců na trhu práce v České republice je mezi nejvyššími ze všech členských zemí OECD (79,9 % k roku 2017, tj. o 4,2 % více než v případě českých občanů). Naopak jejich nezaměstnanost je vůbec nejnižší, konkrétně 3,0 % v roce 2017 (OECD 2018a; OECD 2018b).

V kontextu rekordně nízké nezaměstnanosti posledních let lze migrující pracovníky oprávněně vnímat jako zachránce českého průmyslu a jako klíčový faktor přispívající k pokračujícímu hospodářskému rozvoji země (přestože se jeho vyhlídky začínají zhoršovat částečně právě kvůli nedostatku pracovníků, viz Kočí 2018). Bez účasti cizinců by se celé sektory ekonomiky ocitly v problémech, protože by nebyly schopny dostát poptávce. Nejde navíc jen o výrobu, stavebnictví či úklidové práce. Migranti jsou dnes nepostradatelní také pro udržitelnost českého zdravotnictví (jako lékaři a také v pomocných zdravotnických profesích) a pro celý pečovatelský sektor (viz dále). Migrující pracovníci stále častěji zaplňují mezery ve vysoce kvalifikovaných profesích v oblasti informačních technologií a v souvisejících sférách. Zejména město Brno se dnes stává centrem těchto prací, aktivně láká kvalifikované zaměstnance a vytváří partnerství mezi soukromými a veřejnými subjekty a nevládními organizacemi pro zajištění přístupu těchto cizinců ke všem službám, které by mohli potřebovat (viz Brno Expat Centre 2018).

3. Další formy přínosu cizinců pro rozvoj ČR

Existuje tendence vykládat pojem rozvoj restriktivním způsobem, výhradně v ekonomickém smyslu. To by nám nemělo zabránit, abychom zkoumali i hůře kvantifikovatelné aspekty přispívku migrantských komunit k blahobytu české společnosti. Místo toho, abychom zde usilovali o komplexní pohled, připomíná následující část pouze některé zaznamenáníhodné počiny, projekty a individuální úspěchy, které lze vnímat jako obohacující společnost coby celek.

Ukrajinská komunita má k České republice dlouhotrvající vazby. Na našem území působí Ukrajinská iniciativa v České republice, zastřešující organizace diaspory, jež provozuje informační web Ukrajinci.cz a po více než čtvrtstoletí publikuje časopis Porohy. Organizuje mnoho kulturních akcí, ale zároveň také se členy ukrajinské komunity šíří informace o pracovních příležitostech.

Vietnamská komunita, přestože je poměrně uzavřená a často fungující více paralelně s českou společností než v interakci s ní (Pechová 2007), také nepochybně učinila pokrok v prezentování své kultury většinové společnosti a otevření dialogu s ní. Je tomu tak mj. díky organizacím jako je SEA-L (dříve Klub Hanoi), která nabízí interkulturní služby a organizuje komunitní akce, ale podcenit nelze ani rapidní nárůst popularity vietnamských bister a restaurací z posledních let (v době psaní této zprávy Restu 2018 napočítalo jen v hlavním městě Praze 66 takových provozoven, jež se staly nezpochybnitelnou součástí místní kulinářské scény). Mnoho Čechů si také

oblíbilo návštěvy v srdci komunitního života vietnamské menšiny – rozsáhlých tržnicích, jako je pražská SAPA nebo brněnská Olomoucká. Vedle toho je zde nárůst počtu zástupců druhé generace Vietnamců v ČR, kteří nabízejí nové pohledy na život této komunity, stejně jako na otázky spojené s jejich dvojitou identitou (lze uvést populární blog Asijatka.cz nebo nedávno vydaný studentský film Bo Hai a zejména pak novou komunitní iniciativu VietUp).

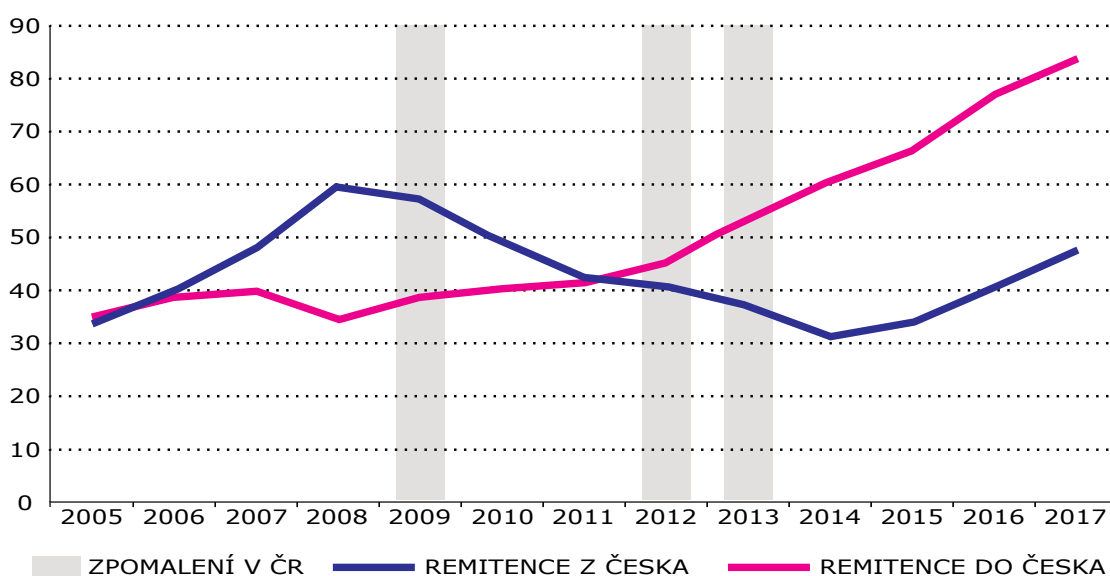
Někteří přistěhovalci první i druhé generace zaznamenali úspěchy v showbyznysu (typickým příkladem je zpěvák se syrskými kořeny Sámer Issa). Dvě na sociálních sítích hojně sledované postavy, Do Thu Trang (autorka již zmíněného blogu o Vietnamcích v Česku) a Tigran Hovakimyan, komik narozený v Arménii, dokonce v on-line televizi nabídli pořad o životě migrantských komunit v České republice se statisíci zhlédnutí.⁵ Děti a mladí lidé s migračním původem žijící v Česku se také stávají lídry v různých soutěžích, mládežnických delegacích a na dalších fórech. Mezi ně patří Karina Movsesjan, v Kyrgyzstánu narozená vítězka Soutěže EU pro mladé vědce (ČT24 2017), první mládežnická delegátka ČR v OSN Zuzana Vuová (Hronová 2017) a Thai Dai Van Nguyen, ve Vietnamu narozená mladá šachová hvězda (Miko 2017).

Migranty je kromě toho možné vnímat i jako významný přínos z hlediska kulturních aktivit a diversity. Mezi další jimi iniciované rozvojové aktivity lze počítat i kupování a rozvoj nemovitostí (Divinová 2018), ačkoli v mnoha případech tito kupci ve skutečnosti nežijí v České republice a nemovitosti pořízují především jako investici. Pro mnoho Čechů a Češek se nakonec kontakt s cizinci omezuje především na gastronomii v podobě ruských a bulharských obchodů nebo indických a korejských restaurací, dnes k nalezení ve většině větších českých měst.

4. Remittance a jejich rozvojový potenciál

Jedním z klíčových indikátorů rozvojových dopadů migrace jsou remittance – transfery peněžních prostředků zasílané zahraničními pracovníky a podnikateli do svých zemí původu. Vzhledem k nárůstu významu pracovní migrace do České republiky dochází také k postupnému zvýšení objemu těchto prostředků. I přes v grafu viditelný propad v letech 2008–2013, který je zjevně důsledkem hospodářské krize a ztráty zaměstnání mnoha cizinců, se dá bezpečně předpokládat, že uplynulých několik let vedlo k navýšení celkového objemu remitencí z důvodu příjezdu velkého počtu pracovníků ze zahraničí.

Celkové remittance plynoucí z a do České republiky, 2005–2017 (mld. Kč)

Zdroj: Český statistický úřad, viz www.statistikaamy.cz

⁵ Pořad Cizinci v Česku na Stream.cz. Dostupné z: <https://www.stream.cz/porady/cizinci-v-cesku>

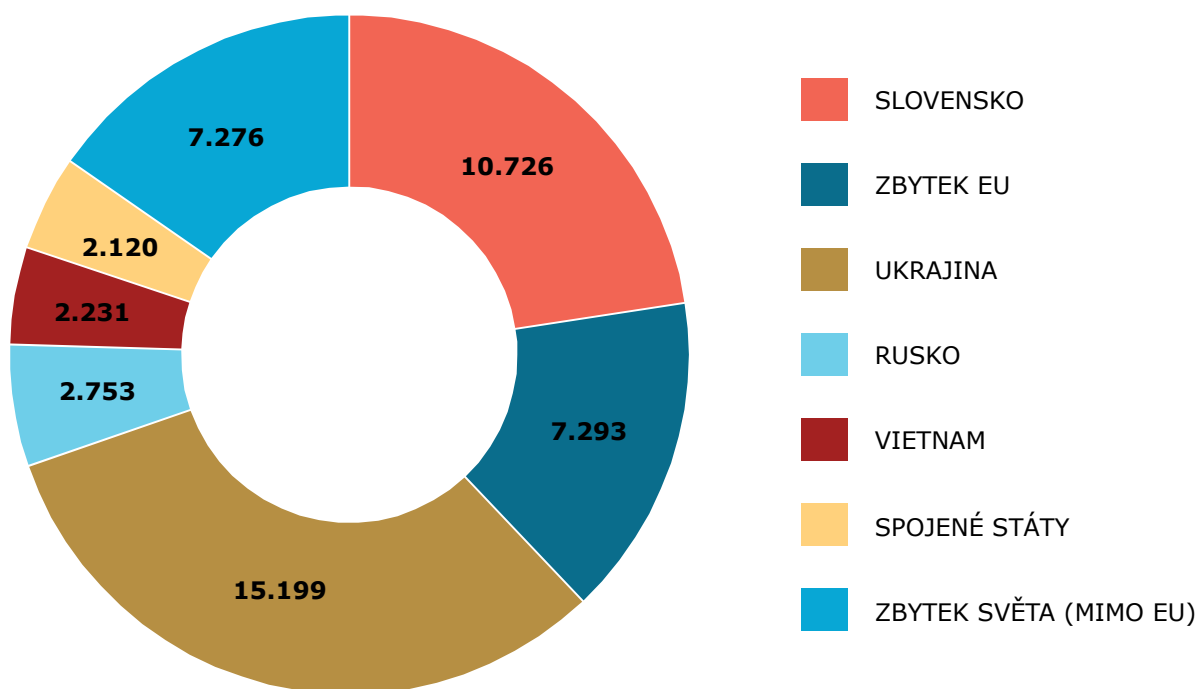

Data Světové banky uvádějí, že příchozí remittance pro rok 2017 do Česka představovaly bezmála 3,6 miliardy USD, což odpovídá 1,7 % HDP, zatímco odchozí remittance činily 2,06 miliardy USD (The World Bank 2017). Česká republika má významný pozitivní ekonomický přínos z migrace vlastních občanů.

Bližší pohled na remittance zasílané migranty z jednotlivých zemí v poměru k jejich příjmům nemůže opomenout zásadní rozdíly v objemu vydělávaných peněz. Zatímco například v roce 2013 medián výdělku občanů USA žijících v ČR přesahoval 63 000 Kč, většina Ukrajinců vydělávala jen něco okolo 17 500 Kč za měsíc (celostátní mzdový medián byl v té době těsně nad 22 000 Kč, viz Český statistický úřad 2014). V témže roce posílali Ukrajinci a Slováci jako nejpočetnější usazené migrantské komunity do svých zemí průměrně 24,8 %, respektive 18,8 % svého měsíčního příjmu. Tento poměr byl významně nižší mezi Vietnamci (13,9 %) a Rusy (12,7 %). Občané vysokopříjmových zemí jako USA, Austrálie, Spojeného království, Francie či Rakouska posílali vůbec největší část svých příjmů do domovských zemí, což jim umožňovalo celkově významně vyšší příjmy v ČR oproti jiným skupinám cizinců.

Graf nabízí aktuální vzhled do celkového objemu remitencí posílaných do zemí původu cizinců. Ukrajina je zde zdaleka největším příjemcem (15,2 mld. Kč), následována Slovenskem (10,7 mld. Kč). Celkově jsou 2–3 miliardy Kč každoročně doručeny do každé z následujících zemí: Rusko, Vietnam a USA.

Remittance odeslané z ČR podle země příjmu (v mld. Kč), 2017

Zdroj: Český statistický úřad, viz www.statistikaamy.cz

5. Další formy rozvoje zemí původu cizinců

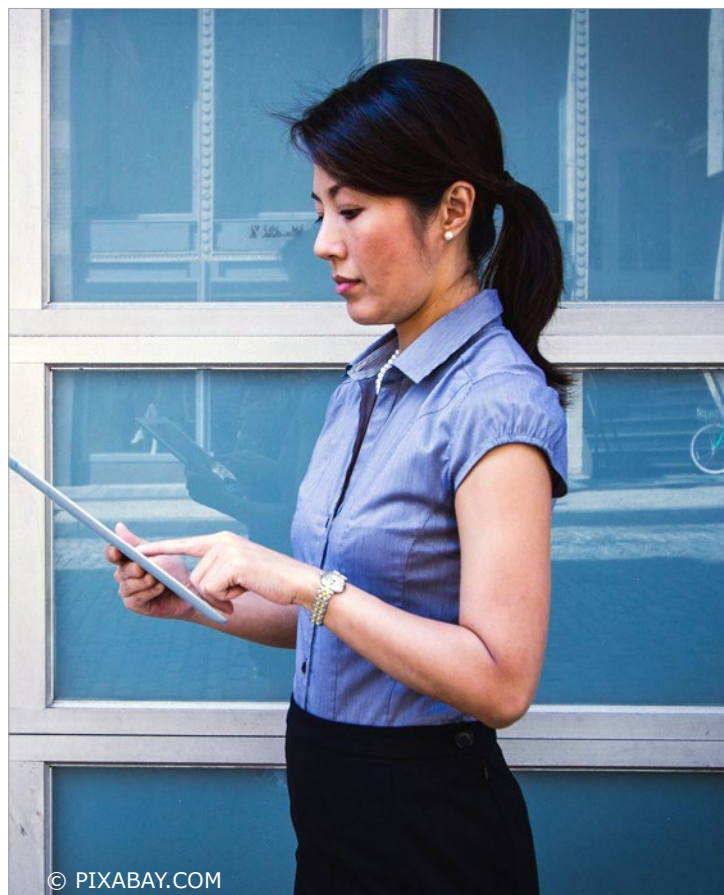
Vzhledem k nedostatku dat je málo dostupných informací o dalších formách rozvoje, které migranti žijící v ČR přinášejí svým zemím původu. Lze důvodně předpokládat, že mnoho těchto lidí získává dovednosti a kvalifikace, tedy tzv. sociální remittance, které zlepšují jejich pracovní příležitosti a společenské postavení v zemích původu. Je pravděpodobné, že vedle zasílání remitencí se emigranti také účastní přímých investic ve svých zemích původu. Tato problematika by si zjevně zasloužila další, detailnější výzkum mezi jednotlivými cizineckými komunitami.

Pokud jde o politickou participaci, za zmínku stojí příklad Ukrajinců pobývajících v České republice, kteří se aktivně účastnili revoluce roku 2014. Několik krajských organizací sbíralo peníze

na podporu protestujících na kyjevském Majdanu, a dokonce se v Praze uskutečnila demonstrace za účasti několika stovek Ukrajinců, přestože všichni členové diaspory nesdíleli jejich revoluční nadšení (Klimeš 2014; Houda 2014). Tyto události v České republice obecně silně rezonovaly, což potvrzuje i skutečnost, že program MEDEVAC české vlády přivezl 27 zraněných ukrajinských demonstrantů k chirurgickým zákrokům v ČR (Ministerstvo vnitra 2014). Stavíc na odkazu prezidenta Václava Havla se zároveň Česká republika stala v uplynulých letech zemí azylu pro některé prominentní disidenty z Kuby či Běloruska.

6. Překážky plného využití rozvojového potenciálu migrantů

Plné využití rozvojového potenciálu přistěhovalců do České republiky vyžaduje úspěšné integrační programy (Evropský hospodářský a sociální výbor 2018). Prostorová segregace, překvalifikovanost, diskriminace v každodenním životě, zneužívání na pracovišti, chybějící příležitost pro získání jazykových kompetencí – to jsou jen některé z jevů, které jej mohou podstatně ohrozit.

Pracovní práva cizinců zůstávají v Česku obzvláště problematickou oblastí. Je běžnou praxí, že cizinci pracují v dlouhých směnách, jsou ubytováni v přeplněných ubytovnách, čelí vykořisťování ze strany zaměstnavatelů, a často dokonce ani neobdrží dohodnutou mzdu či odměnu (Škardová 2018). Tato situace se příliš nezlepšila ani v důsledku chybějící pracovní síly; naopak zaměstnavatelé se často uchylují k nekalým protizákonným praktikám jako je zabavování cestovních dokladů, aby zabránili možnosti odchodu zaměstnanců za lepším výdělkem.

Jak již bylo naznačeno výše, mnoho migrantů, kteří se do ČR stěhují za prací, skončí v níže nebo středně kvalifikovaných zaměstnáních, přestože mají kvalifikaci vyšší. Jak občané EU, tak občané třetích zemí, kteří pobývají v ČR, mají významně vyšší poměr vysokoškolsky vzdělaných osob, než je tomu v případě českých občanů (Koutná et al. 2016: 583). Koutná et. al. dospěla ve své studii k závěru, že mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem bylo 20 % osob překvalifikovaných ve vztahu k práci, již vykonávali, a dalších 12 % mělo nedostatečnou kvalifikaci. Mezi mobilními občany zemí EU vyjma Slováků byl poměr překvalifikovaných 27 % a mezi občany třetích zemí dokonce 37 % (v případě žen z třetích zemí 44 %), a to ačkoli tato skutečnost nebyla nutně vnímána subjektivně samotnými migranty. To vše naznačuje existující rozpor mezi nabízenými pracemi a kvalifikacemi a nevyužitým potenciálem zahraničních pracovníků žijících v Česku, kteří by mohli působit na pozicích s vyšší přidanou hodnotou pro společnost a vyššími mzdami pro sebe samé.

7. Závěr

Při zkoumání české migrační situace z širší perspektivy docházíme k závěru, že přistěhovalectví je bezprostředním přínosem pro českou ekonomiku i celou společnost. Tváří v tvář minimální

míře nezaměstnanosti se v poslední době zvyšoval objem pracovní migrace. Není pochyb o tom, že přistěhovalectví se stalo motorem významného hospodářského růstu. Až do současnosti nepobývají na území ČR žádné velké skupiny sociálně vyloučených cizinců (Faltová 2018) a procento cizinců ohrožených chudobou patří mezi nejnižší v Evropě (Český statistický úřad 2015b: 61). Nízký počet žádostí o mezinárodní ochranu z posledních let navíc vytvořil prostor pro vládu, aby vybudovala funkční azylový systém s dostatečnými kapacitami čelit budoucím humanitárním krizím. Strukturálně pozitivním krokem bylo přijetí nového zákona o občanství (186/2013 Sb.), díky kterému je konečně umožněno držení dvojího občanství, což je možnost, která se od té doby stala velmi využívanou. Toto vše vytváří solidní základ pro využití rozvojového potenciálu migrace jak z pohledu české společnosti, tak samotných migrantů.

Tato kapitola byla zpracována v rámci projektu MIND – Migration/Interconnectedness/Development, který realizuje Charita Česká republika. V rámci projektu se partnerské organizace v jedenácti zemích napříč Evropou snaží rozšířit povědomí o rozvojové pomoci a o jejím propojení s migrací. Zaměřuje se na boření různých předsudků a mýtů, které se jich týkají, a to z různých úhlů pohledu. Mimo jiné pořádá výstavy, panelové diskuze, kulaté stoly či „živé knihovny“, prostřednictvím nichž se může veřejnost dozvědět životní příběhy konkrétních lidí. Snaží se vysvětlit, že migrace je přirozená součást našich životů, a proto by měla být vnímána jako příležitost, ne jako hrozba. Zároveň by to však vždy měla být dobrovolná volba, nikoliv nutnost. Projekt MIND se snaží ukazovat příběhy lidí, kteří neměli ve volbě migrace na výběr. Snaží se ukazovat pohled na domov a důvody k migraci. Cílem je přinášet veřejnosti širší porozumění tomu, proč se lidé stěhují z jednoho místa na druhé a jak absence udržitelného rozvoje může nutit lidi k opuštění jejich domova. Největším důvodem ke strachu i nenávisti je lidská neznalost. Největším důvodem k nucené migraci je lidská lhostejnost. Charita Česká republika se nejen díky projektu MIND snaží tyto důvody alespoň částečně eliminovat. V nejtěžší pozici jsou bezesporu lidé, které k opuštění domova nutí vnější faktory. Nucenou migraci způsobují války, přírodní katastrofy, hladomory, chudoba a také politické, etické či náboženské pronásledování. Stále častější jsou také ekologičtí uprchlíci, kteří se přesouvají v důsledku klimatických změn a devastace životního prostředí. Také proto se MIND snaží pomáhat veřejnosti porozumět principům udržitelného rozvoje a probouzet zájem o problematiku rozvojové spolupráce tak, aby se dařilo plnit cíle trvale udržitelného rozvoje. Právě proto, aby v dlouhodobém měřítku byla migrace skutečně pouze dobrovolnou volbou.

Více informací naleznete na www.caritas.eu/mind/ nebo www.svet.charita.cz

Použité zdroje

- Brno Expat Centre (2018) „What is BEC.“ [cit. 2018-12-18]. Dostupné z: <https://www.brnoexpatcentre.eu/>
- ČÁPOVÁ, H (2018): Boj o ukrajinské lékaře. In Respekt.cz [online]. 17. 2. [cit. 2018-09-13]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2018/8/boj-o-ukrajinske-lekare>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015a): Foreigners in the Czech Republic. [online] Český statistický úřad [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20556729/CIZINCI_2015.pdf/c1801bea-485e-4300-abad-8fcf09b93b27?version=1.0
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015b): Zahraniční migrace [online] Český statistický úřad [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32912808/320192-16a06.pdf/48c8692a-7f07-46ff-ba54-0b803d27d394?version=1.1>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2017a) Foreigners in the Czech Republic [online] Český statistický úřad [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/45709982/29002717.pdf/770a1c-14-6ea7-4c47-831e-3936e3ca1ab3?version=1.2>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2017b): Počet žádostí o mezinárodní ochranu 1998–2016 [online] Český statistický úřad [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/32579082/c02R21_2016.pdf/529082b3-3854-4769-95b9-dd9426eaf397?version=1.0
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2014): Průměrné mzdy: 4. čtvrtletí 2013 [online] Český statistický úřad [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2013-2w1wzcxx2x>

ČIŽINSKÝ, P.; ČECH VALENTOVÁ, E.; HRADEČNÁ, P.; HOLÍKOVÁ, K.; JELÍNKOVÁ, M.; ROZUMEK, M.; ROZUMKOVÁ, P. (2014): Foreign workers in the labour market in the Czech Republic and in selected European countries. Prague, CZ: SIMI.

DIVINOVÁ, J. (2018): Až třetinu nemovitostí v Česku kupují cizinci, nejčastěji Rusové. iDnes.cz, [online]. 20. 3. 2018. [cit. 2018-09-13]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/cizinci-nemovitosti-v-cesku-byty-rusove-italove-f6y-/ekonomika.aspx?c=A180319_390088_ekonomika_div

DRBOHLAV, D.; – SCHOVÁNKOVÁ, S. (2011): Dopady ekonomické krize na migranty a migraci v ČR (powerpointová prezentace) [online]. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. [cit. 2018-09-17] Dostupné z: <http://migraceonline.cz/doc/DopadykrizeFinal.ppt>

DRBOHLAV, D. (2015): Ukrajinská pracovní migrace v Česku: migrace – remittance – (rozvoj). Praha: Karolinum.

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR (2018): The cost of non-immigration and non-integration. Information report [online]. European Economic and Social Committee. [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/cost-non-immigration-and-non-integration>

EUROSTAT (2018): Unemployment rates, seasonally adjusted, June 18. [online]. Eurostat. [cit. 2018-09-19]. ISSN 2443-8219. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_June_2018_\(%25\)_F2.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_June_2018_(%25)_F2.png)

FALTOVÁ, M. (2018): Firmy lákají migranty, obce to netuší. Lidové noviny, 14. srpna.

HOUDA, P. (2014): Co si čeští Ukrajinci myslí o událostech ve své domovině. In Česká pozice [online]. 31. 7. [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/co-si-cesti-ukrajinci-mysli-o-udalostech-ve-sve-domovine-p2t-/tema.aspx?c=A140729_112430_pozice-tema_kasa

HRONOVÁ, M. (2017): Pětadvacetiletá Vietnamka z Mostu uspěla v OSN. In Aktuálně.cz. [online] 6. 7. 2017. [cit. 2018-09-13]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/petadvacetileta-vietnamka-z-mostu-uspela-v-osn-mezikandidat/r~eb9f8b8251d611e790040025900fea04/>

JUNGWIRTH, T. (2017). „Czech migration policy and discourse: fuelling the fire.“ Pp. 7–12 in Migration politics and policies in Central Europe. Bratislava, SK: GLOBSEC Policy Institute.

JUNGWIRTH, T. (2018): Migranty nechceme, pracovníky potřebujeme. Aktuálně.cz [online]. 4. 6. [cit. 2018-09-13]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/pohled-zblizka.php?itemid=31786>

KLIMEŠ, D. (2014): Ukrajinci v Česku: hledání identity, která je těžko k nalezení i doma. In Euro.cz. [online]. 6. 4. [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/ukrajinci-v-cesku-hledani-identity-ktera-je-tezko-k-nalezeni-i-doma-1075408>

KOČÍ, P. (2018): Nejsou lidi! Jak českou ekonomiku brzdí rekordně nízká nezaměstnanost. In iRozhlas.cz. [online] 15. 2. [cit. 2019-10-30]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/analyza-nizka-nezaměstnanost-cesko-ekonomika_1802150700_pek

KOUTNÁ, M.; KRČKOVÁ, A.; – VAVŘÍNOVÁ, T. (2016): Educational Mismatch Among Immigrants in the Czech Republic – Selected Issues. Sociológia 48(6): 572–600.

LEBEDA, P.; – MENŠÍKOVÁ, V. (2016): Vnější politiky EU a ČR pro vysídlení a migraci: strategie, nástroje a doporučení. Praha: Glropolis.

LIDOVÉ NOVINY (2014): Po roce 1989 odešlo do ciziny až 200 tisíc Čechů. Nejvíce do USA. In Lidovky.cz [online]. 5. června. [cit. 2018-09-13]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/po-roce-1989-z-ceska-odeslo-az-200-tisic-lidi-nejvice-do-usa-pp3-/zpravy-domov.aspx?c=A140605_172600_in_domov_sk

LUKÁČ, P. (2017): Firmám chybí 200 tisíc lidí. In iHNed.cz [online]. 9. 10. [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-65908420-firmam-chybi-290-tisic-lidi-vlada-situaci-nezvlada-resit-potrebuje-ekonomicke-migranty-naleha-svaz-prumyslu>

MAREŠOVÁ, J. (2016): Cizinci v ČR a jejich ekonomické aktivity. Demografie 59(1) [online], 79–82 . [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/46203820/Prehledy.pdf/eee1807b-696e-42d7-84c4-fd2d6a70c781?version=1.0>

MIGRACE.COM (2017): Města a inkluzivní strategie. Popis projektu [online]. Copyright © 2011–2019 Sdružení pro integraci a migraci [cit. 2018-12-21] Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/regularizace/mesta-a-inkluzivni-strategie>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ (2017): Czech ODA 2016 [online]. Ministerstvo zahraničních věcí. [cit. 2018-09-24] Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/en/foreign_relations/development_cooperation_and_humanitarian/information_statistics_publications/czech_oda_2016.html

MINISTERSTVO VNITRA (2014): Ukrajinská část projektu MEDEVAC se blíží k závěru [online]. © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, 6. 6. [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ukrajinska-cast-projektu-medevac-se-blizi-k-zaveru.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA (2015): Strategie migrační politiky České republiky [online]. © 2019 Ministerstvo

- vnitřní České republiky, 29. 7. [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>
- MINISTERSTVO VNITRA (2018b): Integrace cizinců na území ČR [online] Ministerstvo vnitra. [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- MINISTERSTVO VNITRA (2018c): The Czech Government's Migration Policy Principles [online]. © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/mvcren/article/the-czech-government-s-migration-policy-principles.aspx>
- MINISTERSTVO VNITRA (2018e): Zahraniční pomoc ministerstva vnitra [online]. © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=22100122>
- MINISTERSTVO VNITRA (2019): Cizinci s povoleným pobytem [online]. © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2017): Vývoj zaměstnanosti podle odvětví činnosti CZ-NACE [online] Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2016/1.pdf
- MIPEX (2015): Czech Republic [online]. © 2015 Mipex [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <http://www.mipex.eu/czech-republic>
- MIKO, M. (2017): Českým šachovým velmistrem bude 16letý mladík s vietnamskými kořeny Thai Dai Van Nguyen. In G.cz, [online]. 12. 12. 2017. [cit. 2018-09-13] Dostupné z: <https://g.cz/ceskym-sachovym-velmistrem-bude-16lety-mladik-s-vietnamskymi-koreny-thai-dai-van-nguyen/>
- OECD (2018a): Foreign-born participation rates [online]. © 2018 Organisation for Economic Co-operation and Development [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/migration/foreign-born-participation-rates.htm#indicator-chart>
- OECD (2018b): Foreign-born unemployment [online]. © 2018 Organisation for Economic Co-operation and Development [cit. 2018-09-17]. Dostupné z <https://data.oecd.org/migration/foreign-born-unemployment.htm#indicator-chart>
- OECD (2018c): International Migration Outlook 2018 [online]. OECD [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/migration/international-migration-outlook-1999124x.htm>
- POŘÍZEK, P. (2018): Lesk a bída integrace cizinců. Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 2, 49–72.
- PRAVEC, J. (2017): Svět nedokáže čelit konfliktům, problémům s ekologií a s uprchlíky. In iHNed.cz. [online], 24. 5. 2017. [cit. 2018-09-17] Dostupné z: <https://ekonom.ihned.cz/c1-65740790-musime-se-zmenit>
- RESTU (2018): Vietnamské restaurace Praha [online]. © 2019 Restu s. r. o. [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <https://www.restu.cz/praha/vietnamske-restaurace/>
- SEIDLOVÁ, M. (2018): Mezinárodní migrace a Česko: ze země emigrantů zemí imigrantů. Czech Demographic Society Conference [online]. [cit. 2018-09-13]. Dostupné z: <http://www.czechdemography.cz/res/archive/005/000562.pdf?seek=1527274673>
- STREAM.CZ (2018): Cizinci v Česku [online]. [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/po-rady/cizinci-v-cesku>
- TARAN, P. (2012): Rethinking Development and Migration; Some Elements for Discussion. [Online] GMPA Working Paper by Global Migration Policy Associates. [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.global-migrationpolicy.org/articles/dynamics/AU-RECs%20migration%20governance%20context%20brief%20GMPA-TARAN%2016dec13R.pdf>
- THE WORLD BANK: Labor force, total – Czech Republic [online]. The World Bank Group [cit. 2019-01-08] Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.IN?locations=CZ>
- The World Bank (2017): Migration and Remittances Data [online]. Washington D. C.: The World Banl Group [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/brief/migration-remittances-data>
- UN DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS (DESA) (2017): The International Migration Report 2017 (Highlights) [online]. © United Nations [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.un.org/development/desa/publications/international-migration-report-2017.html>

